

SOSYAL BİLGİLER DERSİNE YÖNELİK TUTUMUN BAŞARIYA ETKİSİ

Bayram TAY*

Betül AKYÜREK TAY**

Özet

Öğrenme bireyin çevresiyle etkileşimi sonucunda davranışlarında meydana gelen kalıcı izli değişiklik olarak ifade edilir. Eğitimin amacı bireyde istendik yönde davranış değişikliği sağlamaktır. Davranış değişikliğinin oluşması ya bireyin çevresiyle etkileşimi ile ya da öğrenme-öğretme etkinlikleriyle olabilecektir. Öğrenme-öğretme sürecinde öğrencilerin istendik davranışları kazanabilmeleri öğrenmeye hazır olmaları ile mümkündür. Öğrenmeye hazır olmada, öğrencinin olgunlaşması, hazır bulunuşluk düzeyi, ilgi ve ihtiyaçları, tutum ve değerleri önemli etkiye sahiptir. Bunlardan biri olan tutum, herhangi bir nesne yada kavrama ilişkin kişinin geliştirmiş olduğu olumlu yada olumsuz öğrenilen eğilimleridir. Tutum ile ilgili yapılan araştırmalar, öğrencilerin okul başarısı ile tutumları arasında anlamlı bir ilişkinin olduğunu göstermektedir. Bunun için bu araştırma, öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarını belirleme amacındadır. Bu araştırmanın yöntemi betimseldir ve araştırmanın örneklemini Kırşehir ilinde 2003-2004 öğretim yılında ilköğretim 5. sınıfa devam eden 524 öğrenci oluşturmuştur. Elde edilen bulgulara göre, öğrencilerin tutum puanları ile cinsiyetleri, yaşadıkları yer ve başarı notları arasında ilişki istatistiksel olarak anlamlı ve öğrencilerin tutumları olumlu düzeyde bulunmuştur.

Anahtar sözcükler: Sosyal Bilgiler, tutum, başarı

Abstract

Learning is defined as permanent change in individuals' behaviors by interactions with their environment. The aim of education is to establish planned behavior changes. This process can occur after interaction of individuals with the environment or teaching-learning activities in the schools. Behavior changes are only possible if the student is ready to learn. For the readiness of students, the level of readiness, their interests and needs, attitude and values have a great effect in learning. Attitude is defined as the negative and positive learned tendency that people developed relating to any object or concept. The researches on attitude have showed that there is a significant difference between the students' school based success and their attitude. So this study is about determining the attitude of students to Social Sciences Classes. The method of the study is descriptive and the sample is the 5th class primary school students in Kırşehir in the 2003-2004 school term. According to the findings, there is a meaningful correlation between the attitude score and sex, the place they live and the school grades. The students' attitudes have been found at the positive level.

Key words: Social sciences, attitude, success

Yazışma adresi: *Arş. Gör. Bayram Tay, Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü, bayramt@gazi.edu.tr. ** Betül Akyürek Tay, Millî Eğitim Bakanlığı Akpınar Pekmezci İlköğretim Okulu.

Tutum, somut bir objeye veya soyut bir kavrama ilişkin, ona karşı ya da ondan yana olma şeklinde beliren, bireyin düşünce ve duygularına yön veren, öğrenilmiş öz eğilimler olarak ifade edilmektedir (Turgut, 1977). Petty ve Cacciopo'ya (1986) göre tutum; kişilerin kendisi, başkaları veya başka nesnelere, olaylar veya sorunlar hakkındaki genel değerlendirmelerdir. Bu genel değerlendirmeler birçok davranışa, duygusal ve bilişsel temellere dayanır ve bunlardaki gelişim, değişim ve oluşumları etkiler (Akt. Kaplan ve İpek, 2002: 70). Thurstone'na (1967) göre tutum, psikolojik bir objeye yönelen olumlu veya olumsuz bir yoğunluk sıralaması ve derecesidir.

Tutumun oluşumunda bazı değişkenlerin rol oynadığı bilim adamları tarafından kabul edilmekte, bilim adamları bu değişkenleri farklı şekillerde incelemekte ve ifade etmektedirler. Rosenberg ve Houland, tutumun oluşumunu 4 aşamada incelemişlerdir (Akt. Tepe, 1999: 19). Bunlar aşağıdaki gibi ifade edilmektedir:

1. Bilişsel Boyut: Kavramın ya da durumun algılanmasıdır.
2. Duyuşsal Boyut: Algılanan kavram ya da durum ile ilgili duyguların ortaya çıkmasıdır.
3. Değerlendirme Boyutu: Duyulara iyi ya da kötü bir değer biçilmesidir.
4. Davranışsal Boyut: Yapılan değerlendirmenin davranışa dönüştürülmesidir.

Middlebrook ise tutumun 3 bileşeni olduğunu kabul etmektedir (Akt. Tepe, 1999: 20). Bu bileşenler aşağıdaki şekilde ifade edilmektedir:

1. Bilişsel Bileşen: Bireyin tutum hakkındaki düşünce ve inançlarıdır.
2. Duyuşsal Bileşen: Bireyin tutum konusunu sevmesi ya da sevmemesidir.
3. Davranışsal Bileşen: Bireyin tutum konusuna ilişkin davranışlarıdır.

Tutum ile ilgili ortaya konulan farklı boyutlar incelendiğinde bunların, genel anlamda birbirinden çok farklı yaklaşımlar olmadığı; bir davranışın oluşması ve ortaya çıkmasında genel kabul gören bilişsel, duyuşsal ve devinişsel (psikomotor) kriterler çerçevesinde olduğu görülmektedir. Nihayetinde tutumun da bir davranış şekli olması bunu doğrular niteliktedir.

Öğrenme, bireyin çevresiyle etkileşimi sonucunda davranışlarında meydana gelen kalıcı izli değişiklik olarak ifade edilmektedir. Eğitimin amacı bireyde istendik yönde davranış değişikliği sağlamaktır. Davranış değişikliğinin oluşması ya bireyin çevresiyle etkileşimi ile ya da öğrenme-öğretme etkinlikleriyle olabilecektir. Öğrenme-öğretme sürecinde öğrencilerin istendik davranışları kazanabilmeleri için öğrenme ürününe karşı olumlu tepkide bulunmaları gerekmektedir.

Bloom (1995: 123), öğrencilerin bir derse yönelik tutumlarını; “olumlu düşüncelere sahip olma, dersi sevmeye ya da onunla ilgili olarak olumlu duyuşsal giriş özellikleri gösterme halinden, bir derse karşı olumsuz düşüncelere sahip olma, dersi sevmeme ya da onunla ilgili olarak olumsuz duyuşsal giriş özellikleri gösterme haline kadar uzanan iki kutuplu tek bir nitelik” olarak ifade etmektedir.

Sosyal Bilgiler Dersi ve Tutum

İlkokullarda Sosyal Bilgiler adı, ülkemizde ilk defa 1968 Programıyla yer almış, bundan önceki programlarda (1926, 1930, 1932, 1936, 1948) Tarih, Coğrafya, Yurt Bilgisi ve 1962’de Toplum ve Ülke

İncelemeleri dersleri ile Sosyal Bilgiler dersi yürütülmeye çalışılmıştır. 1968'den sonra 1989, 1993, 1998 ve 2004'te programlar yapılmıştır. Bu programlarda Sosyal Bilgiler ismi korunmuştur (Sönmez, 1997: 8-9). Düzenlenen programların başarıya ulaşabilmesi, uygulama ortamına, uygulayıcının yeterliliğine ve uygulamanın yapılacağı grubun özelliklerine bağlıdır diyebiliriz. Bu unsurlardan uygulamanın yapılacağı grubun yani öğrencilerin program yeterliliklerine ulaşabilmesi için davranışlarında değişiklikler oluşması ya da oluşturulması gerekmektedir.

Bloom (1995: 123), duyuşsal özelliklerin ilgili alandaki (ilgili ders) bilişsel başarıyı yaklaşık dörtte bir oranında artırdığını yani öğrenme başarısındaki değişkenliğin yaklaşık dörtte birinin duyuşsal özelliklerden kaynaklandığını ortaya koymaktadır. Davranış değişikliğinin üç alanda oluşması beklenir. Bunlar; bilişsel, duyuşsal ve psikomotor olarak ifade edilebilir. Bu alanlarda davranış değişmesinin oluşmasında çeşitli değişkenlerin etkisi vardır diyebiliriz. Bunlar; öğrenme-öğretme ortamının fiziksel şartları, öğrencinin hazırbulunuşluk düzeyi, öğrenme materyalinin özellikleri, öğrencinin motivasyonu vb. olarak sayılabilir. Bu değişkenlerden biri de öğrencinin derse karşı geliştirdiği duyuşsal özelliklerdir, yani tutumdur.

Öğrencilerin istenen davranışları kazanabilmeleri onların öğrenmeye hazır olmalarıyla yakından ilgilidir. Öğrenmeye hazır olma ise öğrencinin bilgisi, yetenekleri, ilgileri, alışkanlıkları, tutumları, değerleri vb. ile ilgilidir. Bu unsurları dikkate almayan bir öğretim durumunda geçerli öğrenme yaşantılarının oluşması beklenemez (Taşdemir, 2000: 76).

Sosyal bilgiler dersinde de öğrencilerin tutumlarının olumlu yönde olması ders başarılarını artırabilen bir etken olabilir. Bu nedenle öğrencilerin bu derse yönelik tutumlarının bilinmesi önemli olabilecektir. Bununla birlikte öğrencilerin tutum düzeylerinin bilinmesi öğretmenlere bu dersin öğretimi sürecinin etkililiğine hizmet edebilir.

Amaç

Bu araştırma öğrencilerin, Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarını tespit etmeyi amaçlamaktadır. Bu amaca ulaşmak için aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Öğrencilerin cinsiyetleri ile Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumları arasında bir ilişki var mıdır?
2. Öğrencilerin başarı puanları ile Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutum puanları arasında bir fark var mıdır?
3. Öğrencilerin yaşadıkları yer ile Sosyal Bilgiler dersine ilişkin tutum düzeyleri arasında fark var mıdır?
4. Öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumları ne düzeydedir?

Sayıtlar

1. Örneklem, evreni temsil edebilecek niteliktedir.
2. Öğrenciler bilgi toplama aracını (Tutum Ölçeği) doğru ve yansız cevaplamışlardır.

Sınırlılıklar

1. Araştırmanın verileri ve bulgularının kaynağı, 2003-2004 Eğitim ve Öğretim Yılı bahar döneminde Kırşehir ilinde ilköğretim 5.sınıfa devam eden öğrencilerle sınırlandırılmıştır.
2. Toplanan verilerin geçerliliği, tutum ölçeğinin uygulandığı grup dilimi ile sınırlıdır.

Yöntem

Bu araştırmada survey yöntemi kullanılmıştır. Araştırma kapsamındaki öğrencilerin kişisel bilgilerini, Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutum ile ilgili görüş ve düşüncelerini almak için anket uygulanmıştır.

Betimsel (Survey) çalışmalarda mevcut olan durum belirlenmek istendiğinden, bu tür çalışmalar genellikle doğal ortamda yapılmaktadır. Betimsel çalışmalarda kullanılan teknikler, çalışmanın adını da değiştirmektedir. Bunlar anket survey, mülakat survey, gözlem survey gibi isimler almaktadır (Kaptan, 1998: 60-61). Bu araştırmada veriler anket survey yoluyla elde edilmiştir.

Evren ve Örneklem

Araştırmada sınırlandırılmış evren kullanılmıştır. Arseven'e (1993: 92) göre buna çalışma evreni de denilmektedir. Bunun için Kırşehir ilinde bulunan ilköğretim okulları, tabakalı (stratified) örnekleme (Balcı, 2001: 96) yoluyla 3 alt evrene ayrılmış ve bu alt evrenler merkez ilçe, ilçe ve köy olarak belirlenerek, ad çekme yoluyla (Karasar, 1991: 127) belirlenen ilköğretim okulu 5. sınıf öğrencileri (toplam 1603 öğrenci) sınırlandırılmış evreni (çalışma evrenini) oluşturmuştur.

İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla yapılan araştırmanın örnekleme, Kırşehir ilindeki ilköğretim okulu 5. sınıf öğrencilerinden, random yolla seçilen 524 öğrenci yani belirlenen evrenin %20'si alınmıştır.

Buna göre öğrencilerin cinsiyete, başarı notu ve yerleşim yerine göre dağılımları tablolar şeklinde verilmiştir;

Tablo 1: Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	f	(%)
Kız	274	52,3
Erkek	250	47,7
Toplam	524	100,0

Tablo 2: Öğrencilerin Başarı Notlarına Göre Dağılımı

Başarı Notu	f	(%)
1	41	7,8
2	96	18,3
3	127	24,2
4	134	25,6
5	126	24,0
Toplam	524	100,0

Tablo 3: Öğrencilerin Yerleşim Yerine Göre Dağılımı

Yerleşim Yeri	f	(%)
İl	330	63,0
İlçe	125	23,9
Köy	69	13,2
Toplam	524	100,0

Verilerin Toplanması

Araştırmada veriler, söz konusu öğrencilere “Tutum Anketi” uygulanarak toplanmıştır.

Anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde öğrencilere ait kişisel bilgilerle ilgili 3 madde bulunmaktadır. İkinci bölümde öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarını belirlemek için 30 soru yer almaktadır. Bu anketin birinci bölümü araştırmacı tarafından hazırlanmış, ikinci bölümü ise Baykul tarafından geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları yapılarak geliştirilen matematiğe karşı tutum ölçeğinden (Baykul, 1990: 58) yararlanılarak bu ölçek Sosyal Bilgiler dersine uyarlanmış ve uzman görüşleri doğrultusunda yeniden düzenlenmiştir. Bu bölümdeki 30 maddenin 15’i olumlu diğer 15’i olumsuz ifade içermektedir. Bunlar; “tamamen katılıyorum”, “katılıyorum”, “kararsızım”, “katılmıyorum” ve “tamamen katılmıyorum” şeklinde 5 kategoride ölçeklendirilmiştir. Olumlu ifadelerle “tamamen katılıyorum” kategorisinden başlayarak 5,4,3,2,1; olumsuz ifadelerle de tersinden 1,2,3,4,5 şeklinde puanlar verilmiştir.

Verilerin Analizi

Veri toplama aracı ile elde edilen verilerin çözümlenmesinde bilgisayardan yararlanılmıştır. Alt problemlere yönelik olarak toplanan veriler bilgisayara aktarılmış ve aktarılan veriler üzerinde istatistiksel analizler için SPSS (Statistical Package For Social Sciences) paket programından yararlanılmıştır.

Araştırmanın 1. alt problemine cevap bulabilmek amacıyla SPSS (Statistical Package For Social Sciences) paket programı ve t testi (Independent Samples Test) yapılmıştır.

Araştırmanın 2. alt problemine cevap bulabilmek amacıyla SPSS (Statistical Package For Social Sciences) paket programı ve one-way anova (tek yönlü varyans analizi) kullanılarak Scheffe testi yapılmıştır.

Araştırmanın 3. alt problemine cevap bulabilmek amacıyla SPSS (Statistical Package For Social Sciences) paket programı kullanılarak one-way anova (tek yönlü varyans analizi) kullanılarak Scheffe testi yapılmıştır.

Araştırmanın 4. alt problemine cevap bulabilmek amacıyla SPSS (Statistical Package For Social Sciences) paket programı kullanılarak t testi (One-Sample Test) yapılmıştır.

Bulgular ve Yorum

Araştırmada elde edilen bulgular ve bunların yorumları alt problemlerine göre aşağıda verilmiştir:

1. Öğrencilerin cinsiyetleri ile Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumları arasında bir ilişki var mıdır?

İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarının cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için ilişkisiz (bağımsız) örneklemelerde t testi (Independent Samples Test) uygulanmıştır. Bununla ilgili bulgular Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4: Öğrencilerin Cinsiyete Göre t Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	\bar{X}	ss	Sd	t
Kız	274	3,91	,78	522	2,76**
Erkek	250	3,72	,75		
Toplam	524	3,82	,77		

**p<0,01

Tablo 4’teki verilere göre, İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarında cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık görülmektedir ($t_{522}=2,76$, $p<.01$). Kız öğrencilerin tutum puanlarının ortalaması ($\bar{X}=3.91$), erkek öğrencilerin ortalamasına göre ($\bar{X}=3,72$) daha yüksektir ($t=2,76$). Bu bulgu, Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlar ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişkinin olduğunu ve bu ilişkinin kız öğrencilerin lehine gerçekleştiğini göstermektedir. Buna göre kız öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine karşı, erkek öğrencilere göre daha olumlu tutuma sahip olduğu söylenebilir. Kız öğrencilerin daha olumlu tutuma sahip olması, onların sosyal konulara ilgilerinin yüksek olmasına bağlanabilir.

2. Öğrencilerin başarı puanları ile Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutum puanları arasında bir fark var mıdır?

İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarının başarıya göre anlamlı olup olmadığını belirlemek için ilişkisiz (bağımsız) örneklemelerde tek yönlü varyans analizi testi (one-way anova) uygulanmıştır. Bununla ilgili bulgular Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 5: Öğrencilerin Başarı Notlarına İlişkin İstatistikler

Başarı Notu	N	\bar{X}	ss
1	41	2,47	,49
2	96	3,11	,47
3	127	3,77	,47
4	134	4,1	,43
5	126	4,5	,46
Toplam	524	3,8	,77

Tablo 6: Öğrencilerin Başarı Notlarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	KT	Sd	KO	F Değeri
Gruplar Arası	199,12	4	49,781	237,93**
Gruplar İçi	108,59	519	,209	
Toplam	307,71	523		

**p<0,01

Tablo 6'daki verilere göre, öğrencilerin tutum puanları ile başarı notları arasındaki fark anlamlıdır ($F_{(4,519)}=237.93$, $p<.01$). Başka bir ifadeyle, öğrencilerin tutum puanları, başarıları arttıkça artmaktadır. Bu ilişkinin kaynağını tespit etmek amacıyla spss paket programında scheffe testi yapılmıştır. Bununla ilgili bulgular Tablo 7 ve Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 7: Öğrencilerin Başarı Notlarına İlişkin Scheffe Testi Sonuçları

(I) Başarı notu	(J) Başarı notu	Ortalama Farkı (I-J)	S	p
1	2	-,64**	,085	,000
	3	-1,23**	,082	,000
	4	-1,67**	,082	,000
	5	-2,05**	,082	,000
2	3	-,66**	,062	,000
	4	-1,03**	,061	,000
	5	-1,41**	,062	,000
3	4	-,38**	,057	,000
	5	-,75**	,058	,000
4	5	-,38**	,057	,000

**p<0,01

Tablo 8: Öğrencilerin Başarı Notlarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Başarı Notu	N	p=.01				
		1	2	3	4	5
1	41	2,47				
2	96		3,11			
3	127			3,77		
4	134				4,14	
5	126					4,52
P		1,0	1,00	1,00	1,00	1,00

**p<0,01

Tablo 7 ve Tablo 8'deki verilere göre, başarı puanları; 1 ($\bar{X}=2,47$), 2 ($\bar{X}=3,11$), 3 ($\bar{X}=3,77$) ve 4 ($\bar{X}=4,14$) olanların tutum puanları, 5 olanlara ($\bar{X}=4,52$) göre daha düşüktür. Her bir başarı notu ile diğeri

arasında $p=0.01$ düzeyinde anlamlı fark vardır. Buna göre öğrencilerin tutum düzeyleri arttıkça başarıları da artmaktadır diyebiliriz.

Öğrencilerin tutumları ile öğrenmeleri yani başarı düzeyleri arasında aynı yönde artan veya azalan bir ilişkinin bulunduğu birçok çalışmayla ortaya konulmuştur. Bunlardan bazıları şöyledir: Küçükahmet (1976), Aşkar ve Erden (1987) ve Koçkan (2004) tarafından yapılan çalışmalar. Bu çalışmalar araştırmamızın bulgusunu destekler niteliktedir. Buna göre, öğrencilerin derse karşı olumlu tutumları arttıkça başarıları da artacaktır diyebiliriz.

3. Öğrencilerin yaşadıkları yer ile Sosyal Bilgiler dersine ilişkin tutum düzeyleri arasında fark var mıdır?

İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarının ikamet edilen yere göre anlamlı olup olmadığını belirlemek için ilişkisiz (bağımsız) örneklemelerde tek yönlü varyans analizi testi (one-way anova) uygulanmıştır. Bununla ilgili bulgular Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 9: Öğrencilerin İkamet Ettikleri Yerleşim Yerine İlişkin İstatistikler

Yerleşim Yeri	N	\bar{X}	ss
İl	330	3,87	,69
İlçe	125	3,82	,89
Köy	69	3,60	,83
Toplam	524	3,82	,77

Tablo 10: Öğrencilerin İkamet Ettikleri Yerleşim Yerine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	KT	Sd	KO	F Değeri
Gruplar Arası	4,042	2	2,021	3,468*
Gruplar İçi	303,66	521	,583	
Toplam	307,71	523		

* $p<0,05$

Tablo 10'daki verilere göre, öğrencilerin tutum puanları ile ikamet ettikleri yerleşim yeri arasındaki fark anlamlıdır ($F_{(2-521)}= 3,468$, $p<0,05$). Bu ilişkinin kaynağını tespit etmek amacıyla spss paket programında scheffe testi yapılmıştır. Bununla ilgili bulgular Tablo 11 ve Tablo 12'de verilmiştir.

Tablo 11: Öğrencilerin İkamet Ettikleri Yerleşim Yerine İlişkin Scheffe Testi Sonuçları

Yerleşim Yeri	N	p=.05	
		1	2
Köy	69	3,6019	
İlçe	125	3,8163	3,8163
İl	330		3,8680
Sig.		,100	,874

*p<0,05

Tablo 12: Öğrencilerin İkamet Ettikleri Yerleşim Yerine İlişkin Scheffe Testi Sonuçları

(I) Yerleşim	(J) Yerleşim	Ortalama Farkı (I-J)	S	p
İl	İlçe	,0517	,08018	,812
	Köy	,2660*	,10106	,032
İlçe	Köy	,2143	,11450	,174

*p<0,05

Tablo 11 ve Tablo 12'deki verilere göre, yerleşim yeri il ($\bar{X}=3,8680$) olan öğrencilerin tutum puanları, köyde ($\bar{X}=3,6019$) oturan öğrencilerden daha yüksektir. Buna göre il ile köy arasında p=0,05 düzeyinde anlamlı ilişki bulunurken, il ile ilçe ve ilçe ile köy arasında anlamlı ilişki bulunamamıştır.

Öğrencilerin ikamet ettikleri yer ile tutumları, il ile köy arasında anlamlı bir fark bulunması öğrencilerin sosyoekonomik durumlarıyla ilişkili olabilir. Köyde ikamet eden öğrencilerin sosyoekonomik açıdan düşük seviyede olmaları, onlara eğitim için gerekli olan desteğin sağlanamaması, bu öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarını olumsuz yönde etkiliyor olabilir.

4. Öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumları ne düzeydedir?

İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarının düzeyini belirlemek amacıyla, öğrencilerin tutum puanları ortalaması beklenen ortalamaya karşı tek örneklem t testine tâbi tutulmuştur. Beklenen ortalama normal bir dağılım sağladığında, tutum ölçeğinden elde edilecek en yüksek puan ve en düşük puanın nasıl olabileceği belirleme yöntemine benzer olarak belirlenmiştir. Böyle bir durumda diğer varyanslar bir yana itilirse basit yoldan hesapla en düşük puan her tutum maddesinden bir puan alan öğrencilere ait olacaktır (5'li likert tipi tutum ölçeği kullanıldığından 30 madde için 30). Aynı şekilde en yüksek puan da her tutum maddesinden 5 puan alan öğrencilere ait olacaktır (30 madde için 150). Beklenen ortalama da her maddeden 3 puan alan öğrencilere ait olacaktır (30 madde için 90). Öğrenci puanlarının ortalaması, beklenen ortalamadan yüksekse öğrencilerin tutum düzeylerinin yüksek olduğu, öğrenci puanlarının ortalaması beklenen ortalamadan düşükse öğrenci tutum düzeylerinin düşük olduğu veya öğrenci puanlarının ortalaması beklenen ortalamaya eşitse öğrenci tutum düzeylerinin orta düzeyde olduğu yorumu yapılabilir. Bununla ilgili tablo aşağıda verilmiştir.

Tablo 13: Öğrencilerin Tutum Puanlarının Beklenen Ortalamaya Karşı t Testi Sonuçları

N	\bar{X}	S	Beklenen Ortalama	sd	t
524	114,62	23,01	90	523	24,49**

**p<0,01

Tablo 13 incelendiğinde öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutum puanları ortalaması ile beklenen ortalama arasındaki farkın p=0,01 düzeyinde anlamlı olduğu söylenebilir. Buna göre öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarının olumlu düzeyde yüksek olduğu sonucuna varılabilir.

Sonuç ve Öneriler

Sonuçlar

1. Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlar ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki vardır ve bu ilişki kız öğrencilerin lehinedir.
2. Öğrencilerin tutum ile başarıları arasında anlamlı ilişki vardır. Tutum ile başarı aynı düzeyde artma ve azalma göstermektedir; yani tutum düzeyi arttıkça başarı da artmaktadır.
3. Öğrencilerin tutum puanları ile ikamet ettikleri yerleşim yeri arasındaki ilişki anlamlıdır. İl merkezinde ikamet eden öğrencilerin tutumları köyde ikamet edenlerden daha yüksektir. İlçe ile il ve köy arasında anlamlı bir fark yoktur.
4. Öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumları olumlu düzeyde yüksektir.

Öneriler

1. Öğrencilerin tutum düzeylerinin bilinmesi öğretmene, öğretme işini gerçekleştirirken faydalı olacağından, her eğitim-öğretim yılı başında öğrencilere bir tutum anketi uygulanabilir. Bu yolla elde edilen bilgiler ışığında tutum düzeyi düşük olan öğrencilerle tutum düzeylerini yükseltmek amacıyla özel olarak ilgilenilmeli ve ek çalışmalar yapılmalıdır.
2. Literatür taramalarında genellikle tutum ile ilgili çalışmaların matematik ve fen dersleri üzerinde yoğunlaştığı, sosyal alanlarda bu tür çalışmaların yeterli düzeyde olmadığı görülmüştür. Buna bağlı olarak sosyal alanda yer alan dersler üzerinde daha fazla tutum çalışmalarına yer verilmesi önerilmektedir.

Kaynaklar

- Arseven, A.D. (1993). *Alan Araştırma Yöntemi*. Ankara: Kadioğlu Matbaası (Gül Yayınevi).
- Aşkar, P. ve M. Erden. (1987). Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, Sayı 121
- Balcı, A. (2001). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem Teknik ve İlkeler*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Baykul, Y. (1990). *İlkokul Beşinci Sınıftan Lise ve Dengi Okulların Son Sınıflarına Kadar Matematik ve Fen Derslerine Karşı Tutumda Görülen Değişmeler ve Öğrenci Seçme Sınavındaki Başarı İle İlişkili Olduğu Düşünülen Bazı Faktörler*. Ankara: Ösym Yayınları.
- Bloom, B.S. (1995). *İnsan Nitelikleri ve Okulda Öğrenme*. İstanbul: M.E. Basımevi. (Çeviren D.A. Özçelik)
- Kaplan, A. ve A. S. İpek. (2002). Matematik Öğretmenliği Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi. *Eğitim ve Bilim*. Cilt: 27, Sayı 125 (69-73)
- Kaptan, S. (1998). *Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri*. Ankara: Tekışık Web Ofset Tesisleri.
- Karasar, N. (1991). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Bahçelievler P.K.33.
- Koçkan, Ç. (2004). *Normal ve Taşımali Eğitim-Öğretim Yapan İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Matematik Dersine Yönelik Tutumlarının Değerlendirilmesi (Kırşehir Örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Küçükahmet, L. (1976). *Öğretmen Yetiştiren Kurum Öğrencilerinin Tutumları*. Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, (12-14)
- Sönmez, V. (1997). *Sosyal Bilgiler Öğretimi ve Öğretmen Kılavuzu*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Taşdemir, M. (2000). *Eğitimde Planlama ve Değerlendirme*. Ankara: Ocak Yayınları.
- Tepe, D. (1999). *Öğrencilerin Fen Derslerine Karşı Tutumları İle Başarıları Arasındaki İlişki*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Thurstone, L.L. (1967). Attitudes Can Be Measured, *Readings In Attitude Theory And Measurement*. Ed: Martin Fishbein. New York: John Wiley&Sons, Inc. 77-89.
- Turgut, M.F. (1977). *Tutumların Ölçülmesi (Ders Notu)*, No: 7, Ankara: Hacettepe Üniversitesi

Summary

THE EFFECTS OF ATTITUDE ON SUCCESS IN SOCIAL SCIENCES COURSES

Bayram TAY*

Betül AKYÜREK TAY**

Learning is defined as permanent changes in individuals' behaviors by interactions with their environment. The aim of education is to establish planned behavior changes. This process can occur after interaction of individuals with the environment or teaching-learning activities in the schools. Behavior change is only possible if the student is ready to learn. For readiness of students, the level of readiness, their interests and needs, attitude and values have a great effect in learning. Attitude can be defined as effective domain of entrance behaviors of students that they bring to the classroom. The effective domain of students affects the accomplishment of the students in a course. If students have positive attitude to the lesson, they are more successful and if the students have negative attitude to the courses, they are less successful respectively. Some students in social courses have some difficulties to get information related with social studies. The reason of this can be explained by the Gardner's theory in which students' social skills aren't as high as the other kinds of skills. Therefore, it is necessary to identify the students' level of attitude and effective domain entrance behaviour. Attitude is the negative and positive learned tendency that people developed relating to any object or concept. The researches relevant to attitude have showed that there is a significant difference between the students' school based success and their attitude. This study is for determining the attitude of students to Social Sciences Classes. The method of the study is descriptive and the sample is the 5th class primary school students in Kırşehir in the 2003-2004 school's term. The data were analyzed by SPSS program with t-test, One Way ANOVA and Scheffe test. At the end of the research the following results were obtained.

1. There is a meaningful relation between the attitude and sexuality of the students towards social sciences courses. This relation is on female students' favor.
2. There is a meaningful relation between the attitude and success of the students. This relation is a direct relation.
3. There is a meaningful relationship between the attitude scores and the residence of the students. The attitude of the students who live in cities is superior to the living in village.
4. The attitude of the students toward social sciences courses is positively high level.

According to these;

1. Knowing the levels of the students' attitudes would be useful to the teachers so at the beginning of each semester, attitude test could be applied to the students. The results of the test enable to identify the students who have negative attitude and to take the precautions accordingly.

Address for correspondence: * Arş. Gör. Bayram Tay, Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü, bayramt@gazi.edu.tr. ** Betül Akyürek Tay, Millî Eğitim Bakanlığı Akpınar Pekmezci İlköğretim Okulu.

2. While researching the literature, there was no more study related with attitude in social sciences but there were many studies about science and mathematics courses. So, it is suggested that there should be more studies related to social sciences.